

ԱԶԳԱՅԻՆ

Դամասկոսի կուսակալութիւնը՝ Լաթաքիոյ Արամայ գիւղէն Պետրոս անուն պատանի մը մայրաքաղաքիս համար ճամբայ հաներ է, գրեթէ Բ. Դրան որ կառավարական վարժարանի մը մէջ ուսման տրուի, և չափահաս ըլլալէն յետոյ հարցուի մահմետական կամ քրիստոնէական կրօնքէն ո՛րուն հետեւիլ ուղելը, և ըստ այնմ ազատ թողուի:

Այս պատանւոյն անունը տեղւոյն սովորութեան համեմատ խալիլ ալ կըսուի եղեր, ինչպէս ուրիշ քրիստոնեայք ալ մահմետական անուններ ունին եղեր: Սա իւր երկու եղբարցն հետ, խիստ չքաւոր և աղքատիկ վիճակի մէջ ըլլալով իրենց գիւղէն ելեր են գիւղէ գիւղ շրջելու, մուրալու և ոգեպահիկ հայթայթելու համար: Գիւղի մը մէջ Երեսուֆ անուն տաճիկ մը զՊետրոսն ապաստարութեան ուղեր է, եղբայրներն հաճեր քովը ձգեցր ու իրենք մուրալու ելեր են. երեք ամիս յետոյ դարձեր և եղբայրին հետ տերնին առնել ուղեր են. Երեսուֆ դէմ կեցեր է, ըսելով թէ նա տաճիկ տղայ է, ու դուք յափշտակեր էք. եղբայրներն այս ընդդիմութեան ու զրպարտութեան վրայ չփոթեր, կառավարութեան դիմեր են. քննութիւն եղեր է, և մինչև իսկ Դամասկոսի կուսակալութեան ելեր է խնդիր. մէկ կողմէն կհաստատեն թէ Պետրոս հայու տղայ է, բայց միւս կողմանէ կպնդեն թէ տաճիկ տղայ է և հայերն յափշտակած են զանի: Վերջապէս, կուսակալութիւնը, չեմք գիտեր՝ ինչպէս եղեր է, որոշեր է Պօլիս զրկել զՊետրոս, տաճիկ դպրոց մը կըլծել տալ և ապա կրօնից մասին նորա կամքն հարցունելու պայմանաւ:

Չեմք կարծեր, որ Բ. Դուռը ընդունի Դամասկոսի կուսակալութեան այս որոշումը: Երկրին օրէնքն ու արդարութիւնը կպահանջեն որ Պետրոս քանի որ հայու տղայ է, և քանի՜ որ պատանի, իւր եղբարցն ու ընտանեացը յանձնուի: Միթէ հաւատալի՞ է որ կառավարութիւն մը անկարող դառնուի քննել ստուգել պատանւոյն ո՛րու որդի և ինչ աղբէ ըլլալը, և հարկ ըլլայ այս կերպով նորա չափահասութեան սպասել:

Խիստ մեծ ցաւով լսեցինք, թէ հինգշաբթի օրը Պատրիարքարան հեռագիր մը հասեր է Աղթամարայ կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Յակոբ եպիսկոպոսէն, որով կծանուցանէ թէ Շէյխ շէլալէտտինի արքանեակներէն միոյն խորհրդով Միւլաղիմ մը Յակոբ եպիսկոպոսին նստած սենեակը հրացան պարսկեր է իրեն, բայց զնտակը իւր քղանցքէն ծակեր անցեր, և հոն գտնուող Յակոբ վարդապետին հանդիպելով՝ խեղճ անմիջապէս մեռեր է: Իսկ Յակոբ եպիսկոպոս հիւանդացած է այս դարհուրելի դէպքին վրայ:

Սղերդի Առաջնորդին կողմանէ ալ հեռագիր մը դարձեալ հինգշաբթի Պատրիարքարան հասեր, և իւր տուեր է թէ՝ հաշակաւոր Ֆէթթահ պէյ Տիգրանակերտէն Սղերդ անցնելով, յայտարարեր է որ բոլոր հայերը սրէ պի-

տի անցունէ, և թէ արդէն հայ մ'ալ սպաններ է:

Այս ծանր դէպքերուն վրայ մեր կողմանէ խորհրդածել՝ բոլորովին աւելորդ կհամարեմք, անտարակոյս ըլլալով թէ եղեռնագործք անյաղաղ և ծանրապէս պիտի պատժուին մահաւանդ ներկայ ժամանակիս մէջ յորում մեր ժողովրդասէր ու ազատասէր վեհապետն՝ Սուլթան Մուրատ կղահակալէ, շրջապատեալ արդարակորով նախարարներէ:

Սահմանադրութեան 167 տարեդարձի հանդէսը այս տարի Եփեսոսէն Հիւանդանոցի դիմացի պարտիզին մէջ պիտի կատարուի, ուր արդէն շքեղ պատրաստութիւններ եղած են ի շնորհս յատուկ մասնաժողովոյ մը, որոյ գլխաւոր անդամք են Կ. Ս. Նիղամեան և Յովսէփ Չիլճեան էֆէնտիները:

Ս. Պատրիարք Հայրն ալ հաճեր է ներկայ դառնալ և նախագահել սեղանին:

Յայտնի է, թէ աղգային այս հանդէսը մինչև ցարդ Պէյքօղ Հիւնքեար-իսկէլէսի կկատարուէր. բայց միշտ դիտողութիւն կըլլար թէ հարկ է Հիւանդանոցի պարտիզին մէջ տօնել և այս առթիւ ալ նպաստ մը հայթայթել Հիւանդանոցի պատսպարելոց համար: Կտեսնեմք, որ վերջապէս այս անգամ լսելի ու ընդունելի ըլլալով տարիներէ հետէ տեղի ունեցած դիտողութիւններն, շատ կողմանէ հաւանք են թողուլ Հիւնքեար իսկէլէսին և Հիւանդանոցի պարտէզը երթալ կատարել: Սակայն ոմանք տակաւին կը պնդեն թէ ամենէն յարմար տեղն Հիւնքեար իսկէլէսի ընդարձակ և գեղեցիկ դաշտավայրն է, թէ արդէն հոն սկսուած ըլլալով հոն շարունակել հարկ է, և թէ՝ Հիւանդանոցի համար անկէջ ալ կրնայ օգնութիւն տրուիլ: Հետեւեալ, կլսեմք թէ խումբ մը աղգայինք ալ, այս դիտողութեամբք դարձեալ Հիւնքեար-իսկէլէսի պիտի երթան:

Մեք, որովհետեւ միութեան կիսափաքիմք, և որովհետեւ միութիւն նուիրական է մեզի համար քան զամենայն հանդէս, հետեւելով աղգայնոց մեծագոյն մասին համահաճութեան՝ ուսկից երբէք մեզս մը չկայ, այս մասին ընդդիմութեան հարկ չեմք տեսներ: Թո՛ղ կատարուի տարեդարձի հանդէսը, հո՛գ չէ ուր որ ըլլայ: Եթէ այս տարի փորձը ցըցունէ որ Հիւանդանոցի պարտէզը յարմար չգար, առաջիկայ տարի դարձեալ կըրնամք Հիւնքեար-իսկէլէսի կամ այլուր երթալ:

Աղգային երեսփոխանական ժողովն՝ չորեքշաբթի առաւօտ արտաքոյ կարգի նիստ մ'ընելով, օգոստոսփառ Սուլթանին մատուցանելի ուղերձն տեսաւ, և ինչ ինչ դիտողութեամբք ընդունելէն յետոյ՝ եկեղեցական և աշխարհական երեսփոխաններէ խառն պատգամաւորութիւն մ'ընտրեց, Ս. Պատրիարք Հօր հետ Նուրին կայսերական վեհափառութեան մատուցանելու համար:

Մտադիր եմք հրատարակել այս ուղերձին պատճէնն հանդերձ հայ թարգմա-

նութեամբ, յետ ներկայացման:

Ս. Պատրիարք Հայրը հինգշաբթի օրը Բ. Դուռը դնաց՝ բարձրապատիւ մեծ Եպարքոսին ծանուցանելու և ներկայացումն աւուր որոշումն խնդրելու համար, բայց չկրցաւ տեսնել զՆորին բարձրութիւնը, նոյն օրը Շէյխ-իւլ-իսլամի պաշտօնատունը արտաքոյ կարգի ժողով գումարուած ըլլալով:

Յունաց Պատրիարքարանն արդէն այսպիսի ուղերձ մը մեծ Եպարքոսին յանձներ է՝ օգոստոսփառ Սուլթանին մատուցանելու համար:

Ինչպէս ուրիշ աղգաց, նոյնպէս և մեր աղգային երկսեռ ուսանողաց երգեցիկ դասը կպատրաստուին՝ օգոստոսփառ Սուլթանին Սրեկապի հանդիսին օրը երգելու համար. և կառավարութեան կողմանէ կանխաւ յարմար տեղեր պիտի ցուցուին ի դիւրութիւն մանկըտւոյն:

Իզմիրեան դեր. Տ. Մատթէոս նորապսակ եպիսկոպոսն՝ երէկ մայրաքաղաքս հասնելով, եկեղեցական ու աշխարհական բազմաթիւ աղգայնոց կողմանէ յարգանք ընդունուեցաւ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Մայրաքաղաքէս հայրենասէր մահմետականաց ոմանց կողմանէ՝ Եւրոպա Անգղիոյ գլխաւոր նախարարին ու արտաքին գործոց նախարարին, Դաղդիոյ նախագահին, Պ. Թիէրի, Պ. Կամպէթթայի, Գերմանիոյ Պիլմարզ իշխանին, և իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին, 1876 մարտ 9 թուով ուղղեալ նշանաւոր յայտագրի մը ամբողջ պատճէնն է հետեւեալն, զոր հայ լրագրաց ոմանք մասն առ մասն հրատարակել կշարունակեն:

Միւլօրտ.

Օր ըստ օրէ ծանրացող կացութեան մը վտանգները կստիպեն զմզ՝ ներկայ յայտագիրն առ Զեզ ուղղել:

Նախ և յառաջ ներում կանխորոշեմք՝ անստորագիր ըլլալուն համար, որովհետեւ պատճառը ո՛չ թէ որ և է կերպիւ. սոյն գրութեան երեւան ելնելէն յառաջ գալիք վտանգներէն զգուշութիւն մ'է, այլ որովհետեւ այժմ դեռ մեր կենաց պահպանութիւնն անհրաժեշտ պէտք է՝ յօգուտ երկրին:

Այսպիսի ոլորմելի զգուշութիւն մը արդէն գաղափար մը կրնայ տալ Ձեր տէրութեան, այն կառավարութեան վրայ՝ որուն ներքե կապրինք: Սակայն և այնպէս պէտք է որ գէթ մի անգամ ճշմարտութիւնը լսելի ըլլայ այն եւրոպական կառավարութեանց, որք՝ մինչև ցայսօր խիստ թերի կերպով տեղեկացած են մեր թշուառ երկրին կացութեանը:

Գաղղիական, անգղիական և իտալական կառավարութեանց ուղղուած, և Բ. Դրան հաղորդուելով՝ անկէ ալ ըն-

դուռնուհանձնող ծրագրող պարունակող թիվները՝ արդարև յայտնի ապացույց մ'է սոյն տղիտուութեան (թող ներուրի մեղայս բառը գործածելու համար) :

Երբէք չեմք ուզեր Աստուծոյ դիտմունքն պարտաւորել . այլ կարգեմք որ իրաց իրական վիճակը իրեն անծանօթ է : Հաւատացէ՛ք , որ քրիստոնէից շնորհաւորած այս մասնակի պաշտպանութիւնը օգուտ մը չպիտի արտադրէ :

Ներկայ վարչական մարմնոյն տալիք խոստումները՝ անցելոյն նման չկատարուելէն զատ , շատ պիտի դառնացնէ զմահմտական ժողովուրդը , երբ այս խոստումնք երազելի ըլլայ . որովհետև սա երբէք չկրնար ընդունիլ որ քաղաքականութեան կեդրոն եղող Երոզպա պահանջէ որ թուրքիոյ ժողովուրդը մէկ մասը պաշտպանուի՝ միւսներուն ի վնաս . լուսաւորեալ անձինք անտարակոյս են , որ եւրոպական տէրութիւնք այս պաշտպանութիւնը շնորհելով թէպէտ քստ երեւութի մասնակի՝ կուղեն երջանիկ ապագայի առաջնորդող ճամբայներ պատրաստել են թաղերեալ անհաւասարութիւնը անհետացնելով :

Ասի ողբալի սխալ մ'է . և եթէ երկարի՝ աղետաբեր իսկ . վասն զի երկար ժամանակէ ի վեր ահ ու սարսափ ազդող աղետից պատճառ պիտի ըլլայ :

Հոս տառապանքն հաւասար է ամենուն համար ալ . և մենք՝ մեր քրիստոնէայ հայրենակից եղբայրներնէս պակաս չենք տառապիր :

Վերջապէս զեւրոպա ալ յուզող այսպիսի կացութեան մը պատճառները՝ պէտք է նախանձու, մրցմանց կամ ցեղերու և կրօնից տարբերութեանց մէջ որոնել : Այս պատճառները այնպիսի անիրաւ վարչութեան մը արդիւնքն են , որուն ներքեւ 30 միլիոնէն աւելի անձինք կը հեծեն :

Փոխանակ Սուլթան Ապա-իւլ-Ազիզի նման թագաւորի մը անհեթեթ հաճոյից յանձնուելու , թող Տաճկաստանի ժողովուրդը՝ վերջապէս բարեօք վարչութեամբ մը կառավարուի , և ահա՛ այն ատեն ո՛չ ցեղի և ո՛չ ալ կրօնի վէճերու խնդիր պիտի մնայ :

Փոխանակ այնպիսի բռնաւորի մը՝ որ ինքզինքը իրօք Աստուծոյ ներկայացուիչն ու անկէ ներշնչեալ ըլլալ կը կարծէ , եթէ ամեն ցեղէ ու կրօնքէ ներկայաշուքիչներէ բաղկացեալ խորհրդակից ժողովի մը յենող իմաստուն վեհապետով մը կառավարուէինք , այսօր իրաւամբ արդի քաղաքականութեան խոչընդոտ համարող Տաճկաստան՝ այն դիրքը պիտի ունենար , յոր ակնկալել կրնանք մեղ երկրին արդաստաւորութիւնը և ժողովրդեան իմացականութիւնը : (1)

Ահաւասիկ , Արեւելեան խնդրոյն ճշմարիտ լուծումը , որ կրնայ կատարուիլ առանց արիւնհեղութեան և առանց Եւրոպիոյ ընդհանուր խռովութեան :

Ըստ այլ և այլ կանխակալ կարծեաց , օտարք այնպէս համարած են որ իբր թէ զմեզ կառավարող հիմնական օրէնքները անկարելի կրնեն մեղ , զմեզ բռնաւորութենէ հեռացնելու , մինչև անգամ՝ եթէ այդ՝ այսօր զմեզ կործանող բռնաւորութեան չափ ալ դայթակղեցուցիչ ըլլայ :

Ահա՛ այս ալ այն սխալմանց մին է , որ պատճառ եղած են իրաց արդի ողորմելի վիճակին :

Տաճկական կառավարութեան հիմնական սկզբունքը , ընդհակառակն էապէս

(1) Գործաւ . - Կրթամայեմ քեզի որ գործերը անոնց հետ միաբանութեամբ գործես : Հաւատացեալք պարսին կառավարուիլ իրենց ազգային ժողովով :

ընտրական է : Սուլթաններուն դահակալութիւնը բացարձակապէս Պալէն կախեալ է (այսինքն ազգին ընդունելութենէն) :

Օրէնքը , որուն բնագիրը վարը Կոնստնուք , կըսէ որ տիրող գերդաստանին ամենէն բազմամեայ անդամին պէտք է յանձնել իշխանութեան գաւազանը . և թէ՛ ընտրեալը պէտք է իւր ամեն փիղիգական և բարոյական կարողութեանց տէր ըլլայ . - թագաւորը պարտաւոր է , իւր թագաւորութեան ժամանակ հաւատարմաբար կատարել իրեն յանձնուած պաշտօնը . ինքզինքը հասարակաց շահուց նուիրել . և մանաւանդ օրինաց յարգանաց մասին օրինակ ըլլալ : (2) Եթէ հաստատուի որ թագաւորը օրէնքը կեղծէ (3) , պէտք է անմիջապէս դաճնելէն ըլլայ . և եթէ ազգին անհաւատարմեղաց այս փոխանորդը այս գահընկեցութիւնն տրամադրող օրէնքին գործադրութեանն ընդդիմանայ , կրնայ հասարակաց կատարութեան հետեւանքը կրել :

Աւասիկ սուրբ օրէնքը :

Պէ՛տք է նաև դիտել Ձեր Տէրութեան թէ արդի Սուլթանին գործած այս միւսնոյն օրինաց եղծումները անթիւ են . - ասոնցմէ միմիայն փոքրիկ մաս մը պատմելու համար ամբողջ հատորներ պէտք է լեցնել : Այն այլանդակ զեղխութիւններն , ամեն տեսակ չափազանցութիւնքն , անգթութիւնքն ու հալածմունքն որոնց ինքզինքը տըռած է այս թշուառ տխմարը , և որուն ամենէն մեծ յիմարութիւնը՝ ներկայ տասն և իններորդ դարուն մէջ ինքզինքը թագաւորութեան արժանի համարին է , - պատճառ եղած են այժմեան գանձային վիճակին . և ահաւասիկ՝ Ապա-իւլ-Ազիզի թագաւորութեան սկիզբէն այսինքն տասն և հինգ տարիէ ի վեր յաջորդաբար եղած փոխառութիւններով , Տաճկաստան 267 միլիոն օսմ : լիւրա : յի (այսինքն 6 միլիար ֆրանքէ աւելի) պարտուց ներքեւ ընկած է , տարեկան միլիոն հաշուով 9 առ 10 տոկոսով : - Այս գումարին ճշգրտութիւնը կերպիւսաւորեմք :

Այս սոսկալի պարտուց փոխարէն , մեր երկիրը տարեկան 20 միլիոն օսմ : ոսկւոյ հասոյթ մը ունի (այսինքն 329 միլիոն ֆրանք) և որ այս ալ տարուէ տարի նուազման ենթակայ է : Այս մեծաքանակ գումարը ո՛ր է գացած . - ի զուր հասարակաց օգտակար հաստատութիւններ կը փնտռուին , որոնց պիտի յատկացուին , կըսուէր Եւրոպիոյ՝ այս փոխառութեանց մեծ մասը , երբեմնէ ստակ կորզել ուզուէր :

Իբր երկաթուղի՝ Եւրոպիոյ և Ասիոյ մէջ հաղիւ 2000 քիլոմետր ճամբայ ունինք :

Այս ճամբաները բաղկացնող գծերը մեծ մասամբ պակասաւոր են , և իրենց արժէքէն առ նուազն հինգ վեց անգամ աւելի արժած են երկրին :

Բուժէլի երկաթուղին , որոյ համար Պիւտճէն այսօր խիստ մեծ գումարներով ծանրաբեռնեալ է , դեռ Եւրոպա-

(2) Մուհամմետ . - Գո՛ւք ամենքդ ալ (իմ տեղակալներս) հովիւ և պատասխանատու էք ձեր հօտին . - Իմամը (Տէրութեան զուլեք) ամենէն աւելի պատասխանատու է :

(3) Էօմէր . - Զկարծես որ Տէրութեան ինչքերն քու անձիդ կ'իրաքերին . ամեն ազգային անհատ այս ընչից վրայ իրաւունք ունի . եւ դու ընդհանուրին մէջ պարզ անհատ մ'ես . - Գու իրաւունքդ այն մասն է որ իբր զուլեք ընտրեալի մը կը պատկանի , և պէտք է որ այդ մասն ալ ազգին հաւանութեամբը որոշուած ըլլայ . - Առանց այս հաւանութեան՝ դուք բանի մ'ալ ձեռք չես կրնար դպցնել :

կան գծերուն հետ չէ միացած . և կառավարութիւնը Պ. Հիրշի դէմ այնպիսի վիճակի մը մէջ կ'գտնուի , որ սա՛ կըրնայ այժմ , եթէ ուզէ , արգիլել թղթատարութեանց համազգային շրջաբերութիւնը որուն գործադրութիւնը Բ. Գըրան պարտքն է ըստ դաշնադրութեան Պէրնի :

Ուրեմն՝ եղած չափազանց զոհողութեանց փոխարէն , երկիրը բան մ'ալ չը չահեցաւ երկաթուղիներէն :

Գալով ճամբայներուն՝ ոչ թէ միայն չլինուեցան , այլ թող տրուեցաւ որ անցեալ թագաւորութեանց ժամանակ շինուած հաղորդակցութեան ճամբայներն ալ վատթարանան . միայն Գանուբի գաւառը կայ՝ որ գեղեցիկ ճամբայներով շրջապատուած է . բայց թող չկարծուի թէ հասարակաց շինուածոց պաշտօնեայն այդ մասին ձեռնառու եղած լինի : - Այդ ճամբայներուն շինութեան սկզբնաւորութիւնը՝ կուսակալի մը , այսինքն Միտհաթ փաշային կատարաւորուի , որ մի միայն՝ անձնուէր ժողովուրդը օգնութեամբն , առանց հարստահարութեան , առանց միջնորդի , յիշեալ ճանապարհաց շինութիւնն ի դուրս հանեց :

Գետեր պակաս չեն թէ՛ Ասիոյ և թէ՛ Եւրոպիոյ մէջ . և սակայն Գանուբէն զատ , որ միջազգային յանձնաժողովի մը հսկողութեան յանձնուած է , չկայ մեր արդաստաւոր երկիրներէն անցնող գետ մը , որ ամենէն փոքր նաւ մը կրելու կարող ըլլալու չափ տրամադրուած ըլլայ :

Ծովեղերքի վրայ , ո՛չ նաւահանգիստ և ո՛չ թուամբ շինուած ըլլալով , թէ՛ Սեծովուն և թէ՛ Միջերկրականին մէջ օսմանեան հողին բերքերը բացը կեցող նաւեր գնելու ստիպուած են :

Առաջները , ճանապարհորդը իւր ճամբուն վրայ պանդոկներ և աղբիւրներ կը գտնէր : Սուլթաններու խնամոց և նաև ուրիշ մասնաւոր նուիրատուաց առատաճեւեռութեան այս յիշատակները՝ այսօր աւերակ դարձած են . պանդոկները կը փլին և աղբիւրներն ալ չորցած են : Ոչ բան մ'եղած է , և ոչ բանի մ'ալ խնամք տարուած է :

Գալով երկրագործութեան՝ բերքերը , որ արդէն զուրկ են հաղորդակցութեան ճանապարհներէ , ընկճուած են անվերջանալի տուրքերով , և տրոց հաւաքուած մը անգութ վայրենութեամբ կըլլայ :

Թէոր Եւրոպա հասկնար թէ ինչ կը նշանակեն սա բառերը որ մեր օրաթերթերուն մէջ կը կարդացուին , թէ « այս ինչ կուսակալութիւնը , կամ այս ինչ քաղաքը , այսպիսի գումար մը զրկեց գանձային պաշտօնատուներ ի հաշիւ իւր տըրոց » թէոր կըսեմք , Եւրոպա գիտնար թէ ո՛րպիսի թշուառութեանց , յուսահատութեանց , և անգութ վարմանց թարգմաններ են այս բառերն , ինքն ալ պիտի սարսափէր :

Արդեօք հաւատք պիտի ընծայուի՞ եթէ ըսեմք թէ վեց ամիսէ ի վեր կառավարչաց ներքի եղած ծախքերն մի միայն նոր բանտերու շինութեան կը վերաբերին . - Տարակոյս կայ դեռ , թէ Տաճկաստանի մէջ այժմ 40 հազարէն աւելի անհատներ պարտուց համար բանտարկուած են . և դրեթէ ամենքըն ալ կառավարութեան ունեցած պարտքերնուն համար , և որ վարձեալ մամուլ մը կաշխատի ցուցնել ձեզ թէ Տաճկաստան ձեր ամենուրեւ նման քաղաքականութեան շաղկին մէջ կը յառաջագիւլէ :

Խիստ որոշ և զօրաւոր կերպով կներկայացունեմք Ձեզ այն սոսկալի վիճակը ,

յորովմ ճաճկաստանն օր քստ օրէ կսուզի : Արդէն բացատրեցինք թէ՛ այն մեծ բա-
ցը՝ որ երթալով միշտ աւելնալու վրայ
է, փոխառութեանց հետեւանքն է, ո-
րոնց արդիւնքը, պաշտօնէից օգնու-
թեամբ Սուլթանը մխած է. որովհետեւ
սա չուզէր պահել այնպիսի աւճինք, ո-
րոնք կառավարութեան սնտուկներէն
իւր ըրած սովորական աւարին դէմ կը
կենան : Այս աւարառութեան նկատ-
մամբ միլիոնաւոր օրինակներէն մին պատ-
մենք որ հետեւեալն է, և որ արդի կա-
ցութեան բաւական յայտարար կրնայ
սեպուիլ :

Վերջին հոկտեմբեր 6 թուականաւ
հրատարակուած հրամանագրին համե-
մատ՝ պարտուց տոկոսեաց վճարումը՝ 5
տարուան համար 50 առ % ի իշաւ :
Սուլթանը ինքն չէ ընդունած որ այս-
պիսի միջոց մը իրեն ալ վնասէ, և իւր
պահած 8 միլիոն գոնսովանէին շահերը
ամբողջապէս առած է :

Այս լուրը երեւան ելաւ, բայց մեծ է-
պարքոսը սուտ հանեց - սակայն մենք կը
հաստատեմք, որ եղելութիւնը ճիշդ է,
և թէ դուք կրնաք ապահով ըլլալ այս
մասին : Անգղիոյ դեսպանին միջոցաւ
իրաւ է որ Սուլթանը՝ իւր տոկոսին 50
առ % ը միայն առաւ Պանքայէն, սա-
կայն մնացեալ 50 առ % ը գանձային
պաշտօնատունէն ստացաւ : Անոնք՝ որ
Ապտ-իւլ-Ազիզին սովորութեանցը տեղ-
եակ են, բնաւ չեն զարմանար, և դի-
տեն նաև թէ Սուլթանին շուրջը չկայ
մէկը՝ որ համարձակի դիտել տալ իրեն
թէ ինք պարտի առաջին օրինակն ըլլալ
իւր հրատարակած օրէնքներն յարգելու
մասին :

Ապտ-իւլ-Ազիզ իւր արժեթղթոց տո-
կոսներուն մնացորդը գանձուց պաշտօ-
նատունէն առաւ, ինչպէս որ միշտ ա-
ռած է, կառնէ և պիտի առնէ ինչ որ
ուզէ, երբ իմանայ որ սոյն պաշտօնա-
տան սնտուկները պարապ չեն : Թո՛ղ
ներուի մեզ՝ մի քանի խորհրդածութիւն-
ներ ևս աւելցնել 6 հոկտեմբերի հրո-
վարտակին նկատմամբ :

Այս միջոցը, զոր իբրեւ կարեւոր կը
հռչակէին, նոր թակարդ մ'էր եւրոպիոյ
կարծեցեալ դիւրախաբութեան դէմ :

Մահմաւ փաշտ գործունեայ մարդու
մը հաստատամտութիւնը զգենքով, որ
իւր պահանջատէրներէն միջոց կ'ընդ-
նենց պահանջը փրկելու համար, ու-
րիշ նպատակ մը չունէր, եթէ ոչ՝ իրաց
իրական վիճակը ծածկել :

Երբէք հարկ չկար մասնակի սնանկու-
թեան, որ մեր կառավարութիւնը ան-
պատուեց : Այս աղէտքին առաջը կըր-
նար առնուէր, եթէ հիմնական միջոցներ
ընդունուէին, և եթէ այժմէն ի գործ
դրուէին երկիրն արգասաւորող անհո-
մար միջոցներ :

Մեր իրական կացութեան նկատմամբ
Եւրոպիոյ ներկայացուած անկեղծ յայտա-
դիր մը կրնայ ապացուցանել թէ՛ ճաճ-
կաստանն սրճափ նուաստ վիճակի մէջ ալ
ընկած ըլլայ այսօր, լաւ վարչութեամբ
մը կրնայ նորէն շուտով վերականգնիլ,
և տասն տարիէն, ամենէն հարուստ եր-
կիրներու մէջ առաջին տեղը կրնայ բռնել :

Այսպիսի պատուաւոր ընթացքով մը,
անցեղոյն մէջ վայելած համակրութիւնն
նորէն պիտի գրաւենք. մեր վարկը պի-
տի պաշտպանուի, և պիտի աւելնայ մեզ
տրուած նոր դրամագլխոց բարւոք մա-
տակարարութեամբ, և մեր շահերը եւ-
րոպիոյ շահերուն նման պիտի փրկուին,
որոնք այսօր եթէ ոչ կատարելապէս կոր-
սուած, դէթ կատարելապէս վնասուած
են :

Եթէ 6 հոկտեմբերի հրովարտակին
հրատարակութեան ժամանակ Մեծ-Ե-
պարքոսին դիտմանց վրայօք դեռ փո-
քըր ինչ երեւակայական յոյսեր կային,
անոնք ալ բոլորովին ցրուեցան :

Եթէ ընդհանուր պարտուց տոկոսե-
րուն նուազման միջոցը պարկեշտ զդա-
մամբ մը հրատարակուէր, այն տոկոսէն
ապագայն ապահովելու համար պէտք
եղած միջոցները ձեռք կ'առնուէին, և
ամէն բանէ յառաջ ճշմարտ բարեկարգու-
թիւններով կ'ըզաղէին :

Այսպիսի բան մը երբէք տեղի չունե-
ցաւ. տղայական և վտանգաւոր գործե-
րու ձեռնարկեցին, այնպիսի գործեր
որք երկրին վիճակին ծանօթ անձանց
վրայ դէշ տպաւորութիւն ըրին. չգոր-
ծադրելու հաստատուն մտօք հրովար-
տակներ հրատարակուեցան, որք ան-
համաձայնութեան ամենափոքրագու-
րոմներ ցանցէին՝ մինչև ցարդ սիրով
ու միութեամբ վարուող այլևայլ հասա-
րակութեանց մէջ :

Արդ՝ անշուշտ պիտի դարմանաք, թէ
ինչպէս տակաւին կ'ապագեմք երկիրը
այսպիսի վեհապետի մը լուծէն ազատե-
լու համար : Այս յայտագիրը մատուցա-
նողները երբ միանան՝ կարող են փրկուիլ.
բայց կ'ախցուի թէ Եւրոպայի մէջ այն-
պէս կըմբռնուի թէ մահմետականք ըը-
րիստոնէից վրայ կ'արձակին : Կարելի է,
որ այնպիսի մեծ շարժման մը ժամանակ
տեղ տեղ եղբայրասպան միջոցներ պա-
սահին, և երկրին արդի վիճակին պատ-
ճառաւ թերևս կարելի չըլլայ արդեւուլ :

Եւ արդարեւ, ինչպէս վերը բացա-
տրեցինք, սխալ տեղեկութեանց վրայ էր
որ Եւրոպայի կառավարութիւնք ինք-
զինքնին պարտաւոր համարեցան Բ. Դը-
րան դիմել, իբր ի մասնաւոր պաշտպա-
նութիւն քրիստոնէից ճաճկաստանի : Բ.
Դուռը՝ դժգոհութեան բարձման համար
վարչութիւնը բարւոքելու տեղ՝ ձախող
հրովարտակներ հրատարակեց այնպիսի
ժողովրդոց ուղղեալ, որք դժբաղդաբար
քիչ լուսաւորեալ են. և ահա ասոր հե-
տեւանքն է որ քրիստոնէայք ինքզինք-
նին իբրեւ զոհ նկատած են, և զորս ա-
պագայն պիտի անդորրէ :

Միւս կողմանէ մահմետականք կառա-
վարութեան այսպիսի պահանջումներէն
վերաւորեալ՝ կկարծեն թէ զոհ կերթան
նախապատուութեան մը :

Այսպիսի վտանգաւոր վիճակէ մը ա-
զատելու համար, միայն մէկ միջոց մը
կայ. այն է՝ թէ եւրոպական տէրու-
թիւնք հրաման տան Պոլսոյ դեսպանաց,
որ ազատաբար բանակցին գործունեայ
ու չափաւոր մասին հետ՝ որոց պարա-
գլուխն է այժմ Միտհաթ փաշա, ինչ-
պէս նաև անկէց նուազ ծանօթ ուրիշներ՝
որք իրեն պէս լուսաւորեալ և քաջ են :

Եւ ահա այն ատեն խնդիրն կրնայ ու-
րիշ դոյն առնուլ. և եթէ եւրոպական
համայն տէրութիւնք այս մասին չկրնան
համաձայնիլ, միայն դեսպանաց բարո-
յական օժանդակութիւնը բաւական է :
Թերևս մեք ներկայ Սուլթանը դահլն-
կէց ընելէ ետ կենամք, և յաջողիք չա-
փաւորել իւր անհեթեթ բռնաւորութիւ-
նը՝ չարաշար գործածուած միապետական
իշխանութիւնը հարուածող օրէնքներ
հաստատելով, և այսպէս տէրութեան
ու ազգին կազմակերպութեան մէկ նոր
դարադրուիլ սկսելով :

Ազգային երեսփոխանական ժողովոյ մը
կազմութեան մասին՝ Թուրքիոյ լուսաւոր-
եալ անձանց կողմանէ յայտնուած փա-
փաքը, ծաղու ու ծանակի առարկայ ե-
ղաւ, առարկելով թէ՛ երկիրը այսպիսի
հաստատութիւն մը ընդունելու դեռ

տրամադիր չէ, և թէ երկրին պահան-
ջածը առ այժմ միայն լուսաւորեալ միա-
պետութիւն մ'է : Առանց քննելու թէ
արդեօք միապետութիւնը լուսաւորեալ
կողմ ալ կրնայ ունենալ, ճաճկաստանի
մէջ միապետութեան ու նորա հետեւա-
նաց ինչ ըլլալուն վրայ դիտողութիւն մը
ընելով կը բաւականանամք :

Ամեն տեսակ խնդիրներ և օրէնքներ
կարգադրող խորհրդարան մը չէ մեր
խնդրածն. այլ՝ ամեն ցեղի ու ամեն կրօն-
քի ներկայացուցիչներէ բաղկացեալ, և
ի սկզբան ներքին խնդիրներով զբաղող
ու վեհապետին բացարձակ իշխանու-
թիւնը հակակշռող խորհրդարան մը կու-
զեմք, որ անհուն ծառայութիւններ կըր-
նայ մատուցանել : Առանց ասոր՝ բան
մ'ալ կարելի չէ : Ի մի բան, մեր ուզածն
մինչև մէկ աստիճան Անգղիոյ դրութեան
վրայ օրինակուած հաստատութիւն մ'է :
Իրաւ է որ ի սկզբան, ջեր մէջ եղածին
չափ չպիտի հասնի իւր կատարելութեանը,
բայց աւելի աղէկ ապագայ մը պիտի
պատրաստէ :

Եթէ մեր յիշած եղանակը շուտով չըն-
դունուի, այն ատեն ամենէն տխուր պա-
տահմունքներէն կ'ախցուի : Ներկայս
դրոյններն մեծ դժուարութիւն կըզան
զսպել ժողովուրդ մը, զոր հետզհետէ
բազմապատկող տառապանքներն վերջա-
պէս ամենէն սոսկալի բռնաբարութեան
պիտի մղեն :

Եթէ, Աստուած մի՛ արասցէ, այսպի-
սի թշուառութիւնք տեղի ունենան,
մենք ամենքս ալ որ և է պատասխանա-
տուութենէ ազատած պիտի ըլլանք. ո-
րովհետեւ մենք կանխաւ իմացուցինք ա-
նոնց՝ որք կարող են զմեզ փրկել :

Դեռ յոյս ունիմք Եւրոպիոյ օգնու-
թեան վրայ :

Չպիտի կտրենք յոյսերնիս Անգղիայէն՝
որ խիստ շատ անգամ կարեկից եղած է
մեզ :

Եւրոպիոյ նիւթական շահերն բաւա-
կան չեն՝ զինքը մեր վրայ մտանել տա-
լու : մեզի տուած այն մեծամեծ գու-
մարներուն համար չէ միայն, որ պիտի
փրկէ նա : Եթէ մեր գեղեցիկ երկիրը
լաւ խնամուի և մատակարարուի, կրնայ
աղբիւր մը ընծայել Եւրոպիոյ դրամա-
տեարց :

Օսմանեան հողը խիստ բերրի և խիստ
ճոխ է : Բնութիւնը առատածեռն ե-
ղած է իրեն, այնպէս որ, իրեն ամենէն
նուազ օգնութիւն ընողներուն մեծապէս
կ'փոխարինէ :

Լորտերու խորհրդարանին մէջ խօսած
ատենաբանութիւննիդ հոս խիստ մեծ
ուշադրութեամբ կարգացուեցաւ, որուն
մէջ կը տեսնեմք որ այս սոսկալի վիճա-
կին առաջնորդող ճշմարիտ պատճառնե-
րուն անտեղեակ չէք : Թո՛ղ ներուի մեզ
անգամ մ'ալ կրկնել սա ճշմարտութիւնը
թէ՛ թո՛ղ մեզ սպառեցնող ապական-
եալ կառավարութիւնը անհետանալով
խմստուն և աղատական տեսչութիւն
մը յաջորդէ, ամեն ոք պիտի կարենայ
ապրիլ և աշխատիլ : Ահա մեր խնդրա-
ծը :

Նախարարաց ժողովը՝ հինգշաբթի Շէյխ-
իւլ-Իսլամի պաշտօնատունը նիստ ընելով մին-
չև երեկոյեան ժամը 12 ը երկար խորհրդա-
կցութենէ յետոյ, վերջապէս ընդունեց չազ-
գային ժողովոյ մը հաստատութիւնը՝ Մէճլիսի
Մէմալիք անունով :

Իբրեւ հիմնական սկզբունք՝ ընդունուեց են
նաև հետեւեալ կէտերը :

Ա. - Այս ժողովոյն գլխաւոր պաշտօնը պի-
տի ըլլայ՝ հսկել կառավարական գանձուն, և
հաշուէկշռոյն վրայ վիճաբանել ու քուէարկել :
Բ. - Արդարութեան պաշտպան կանգնիլ :

այսինքն՝ քաղաքական ու ներքին օրէնքները վերաքննել, և եթէ պէտք ըլլայ՝ փոփոխել կամ նորերն հաստատել:

Գ. — Աշխատիլ արհեստից զարգացման համար, և քաջալերել երկրագործութիւնն ու վաճառականութիւնը:

Դ. — Այս ժողովոյն պատասխանատու պիտի ըլլայ նախարարութիւնը:

Միանգամայն որոշուեց, որ այս ժողովոյն անգամակցութեան համար՝ իւրաքանչիւր գաւառէ՝ չորսական երեսփոխան ընտրուի՝ այլ և այլ հասարակութենէ՝ ըլլալու պայմանաւ: Իսկ մայրաքաղաքէն ընտրուելիք երեսփոխանաց թուոյն որոշուամբ՝ յետագային է:

Շուրայի-Տէվէթի նախագահ վսեմափայլ Միտհաթ փաշայի յանձնուեցին՝ այս սկզբանց վրայ խմբագրել ծրագիր մը, ընտրական և այլ գործողութեանց համար:

— Ոստիկանութեան նախարար կարգեցաւ՝ Սապրի փաշա:

— Երէկ շատ խնդրագիրներ տրուեցին օգոստոսիառ Սուլթանին՝ ցերեկային աղօթքի ելած ատենը:

— Սուր կապելու հանգէսը՝ առաջիկայ հինգշաբթիի մնացած է, պէտք եղած պատրաստութեանց լրացած չըլլալուն պատճառաւ:

— Սերվիա ու Գարատաղ միաբանեցին:

— Բուսանիոյ իշխանը՝ օգոստոսիառ Սուլթանին գահակալութիւնը հեռագրով շնորհաւորելէն զատ՝ յատկապէս պաշտօնակալներ ալ շրկեց Բուսանդ: Արտաքին գործոց տեսուչն ալ մայրաքաղաքս պիտի շրկուի, և նոյն ինքն իշխանն ալ պիտի գայ եղբոր յետ խորհրդարանական ընտրութեանց:

— Եգիպտոսի բարձրապատիւ խորհրդ մօտերս մայրաքաղաքս պիտի գայ, իւր հպատակութիւնն ու շնորհաւորութիւնը անձամբ օգոստոսիառ Սուլթանին մատուցանելու համար:

— Օգոստոսիառ Սուլթանը՝ ապստամբաց համար ընդհանուր ներում և վեց շաբաթ պայմանաժամ շնորհեց, ուսկից յետոյ նոյա օրինաւոր խնդիրներն ալ պիտի կատարուին: Կյուսացուի, որ կայսերական այս շնորհէն օգուտ կը գտնեն ապստամբը, և ի մօտոյ խռովեալ երկիրներն կհանդարտին՝ խիստ միջոցներու հարկ չմնալով:

— Կայսերական պալատէն՝ 15000 լիրա ծովային պաշտօնատուներ, և ասկէց աւելի գումար մ'ալ դիւնուրական պաշտօնատուներ զըրկուեցին չորեքշաբթի: Կըսուի թէ օգոստոսիառ Սուլթանին կողմանէ մէկ մէկ ամսական շնորհուեցին ցամաքային, ծովային ու ոստիկանութեան զօրաց և հրամանատարաց:

Պարսից Շահը շնորհաւորութեան հեռագիր մ'ուղղեց է օգոստոսիառ Սուլթանին:

— Օգոստոսիառ Սուլթանը հինգշաբթի օրը նաւային գործոց ու թընդանօթարանի պաշտօնատուները դըննաց:

— Թուրքա դիւղին յունական վարժարանին երկսեռ ուսանողը, իրենց հոգաբարձուաց հետ նաւակներով կայսերական պալատան առջև դալով, երգեր են, և օգոստոսիառ Սուլթանը ի տես դալով՝ գոհունակութիւն յայտնեց է:

Ղալաթիոյ մեր ազգային վարժարանի ուսանողը ալ անցեալ ուրբաթ երգեցին Նորին վեհափառութեան անցած ատենը, և այնչափ դուր եղեր է, որ յատկապէս թիկնապահ դալով երգն ուղեր տուեր է:

— Օգոստոսիառ Սուլթանը՝ իւր հօրեղբորը մահուան պատճառաւ, հրամայեց է որ պալատին մէջ երեք օր նուազածութիւն չըլլայ:

— Մայրաքաղաքս գտնուող անգղիացեաց կողմանէ շնորհաւորութեան ուղերմը պիտի տրուի օգոստոսիառ Սուլթանին, 33 պատգամաւորաց միջոցաւ:

Խալաթիք ալ ուղերմը կ'պատրաստեն:

— Կայսերական պալատէն գանձուց պաշտօնատուներ շրկուած դոնսուլիտէն համբուելով՝ 7 միլիոն 493 հազար 400 լիրայի ելեր է:

— Յունաց պատրիարքը՝ որ 15 օրէ հետէ հիւանդ էր, սկսեց է առողջանալ:

— Անգղիական դեսպանը՝ միջերկ-

րականի անգղիական նաւատորմին հրամանատարը Բ. Դրան ներկայացուցած ատենը, ըսեց է թէ Անգղիոյ կառավարութիւնը երբէք թոյլ չպիտի տայ որ փարիզի դաշնագրութեան հակառակ գործողութիւն մ'ըլլայ, բայց Բ. Դրան ալ պարտի՝ մինչև ցարդ տեղի ունեցած վարչական եղանակը թողլով՝ հիմնական բարեկարգութեանց ձեռնարկել:

— Բ. Դրանը, յորդոր ու պատուերներ պարունակող յայտարարութիւն մը, բաղմամբ օրինակներով տպեալ, էտիրենէ՝ Սօփիա և Պուլղար գտնուող ուրիշ տեղեր, և ինչպէս նաև Սէլանիկ շրկեց է:

— Բալթիմօրի Շէհպէնտեր սպարդացի Եօրդաքի էֆենտի՝ Պօսնայի քաղաքական տեսուչ անուանուեց է:

— Վախճանեալ Սուլթանին մայրն և ամենայն պարագայք՝ թօփաքափուի պալատը փոխադրեցան:

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը որոշեց է, երկու նաւ ալ աւելցուեն Միջերկրականի նաւատորմին վրայ:

— Լուր կայ, թէ Անգղիոյ կառավարութիւնը՝ այսպէս համարձակ երեւան եղնելէն յառաջ՝ Պէրլինի կառավարութեան հետ խորհրդակցեց է:

Ի Լ Ա Ն

ԱԼԹԵՆՃԸ ՏԱՅԻՐԷ

Ալթընճը Տայիթէ տախիլինտէ խալի վէ միւհթէրէք արսալար տէրունիկտէ պուլունան քուեուլարըն մուխաթարատան սալիմ օլմաք իշուլն ասհապը թէրաֆլարընտան աղըզլարըն քափատըմասի պիտտէֆաթ զադէթալար վէ մախսուս վարագալարալ նէշը ու իլան քըլընմըշ օլտուղու հալտէ էլէպէթիւհազի պաղը աղըզլարի ալըգ գուեուլար պուլունտուլունտան վէ պուլ ճիհէթլէ արալըգտալ քաղա վուգուա կէլմէքտէ օլտուղունտան թարիխի իլանտան իթիպարէն նիհայէթ սէքիլ կիւն զարֆընտա պու միսիլու աղըզլարի ալըգ պուլունտան գուլունարըն ասհապը թարաֆլարընտան աղըզլարըն քափատըմասը լաղըմ կէլէճէկի վէ քափատըմասը սուրէթտէ Տաիթէ մարիֆէթիլէ քեամիլէն տօլտուրուլարադ մէսարիֆը վադտասի սահալալէրինտէն ախլ ու իսթիհսալ օլունաճաղը մալիմ օլմաք իշուլն իլանը քէյֆիլէթէ իպթիտար քըլընտը:

25 Մայիս 1876

Մէր Բեաթիալ
Սէմն փաթալեան

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԷՐԻ

Ասաքիլի շահանէ էլպիտէ անպարընալ էշպիլին թօփտան օն պիլն թօփա դատար լիւլումի օլան էվ պէզիլին էսմանը մագպուղ սէնէտի վիլուալինտէ սիմ մէճիտիլէ երկիրմի պիլ պուլուգ զուրուշա օլարագ պէր վէճէր վէշլին նիզամիլէ խաղինէլինտէն վէրիլմէք իւղրէ պէհէր թօփու օն տէօթ զուրուշ օթուղ փարաւա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, մայիլը րուսինին երկիրմի տօգուղունճու ճիւմա իրթէսի կիւնի դարարը գաթիլի վէրիլէճէկիլինտէն իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէքքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիլէ կէլմէլէրի:

1876 մայիս 24

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիլի շահանէ Սէրասքէրի անպարըն իշուլն էսմանը մագպուղ սէնէտիլին թարիլինտէն իթիպարէն օթուղ պիլ կիւն միւրուրինտէն սիմ մէճիտիլէ երկիր-

մի պիլ պուլուգ զուրուշ հիսապը իլէ նիզամիլէ խաղինէսինտէն վէ եախօտ եիլնէ օլ վէճէ իլէ հէվալէթէն վէրիլմէք իւղրէ միւպայեա օլունաճաղ օլան եիլիլմի պէշ պիլն ատէտ դալըն պանտօն թէնէքէսինին պէհէր ատէտի ալթը զուրուշա, վէ օն պէշ պիլն տէօթ եիլգ սէքսէն ալթը ատէտ ինճէ պանտօն թէնէքէսինին պէհէր ատէտի պէշ պուլուգ զուրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, հաղիւանը րուսինին պիլիլմի սալը կիւնի դարարը գաթիլի վէրիլէճէկիլինտէն իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէքքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիլէ կէլմէլէրի:

25 մայիս 1876

Պապը Սէրասքէրի

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՍԲ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջրային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անլափառութեանց հետքերը: Սրտի և երկկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուրութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսօգտութիւնը կը շափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիւրը կը գտնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատկութեանցը չհասարակոր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շերիփէնէյ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի բարախման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կազդեղիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սքրաճ) հիւանդութեան ապականիչ գործութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7 կը ծախուի:

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն տրքթոր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆորդ փողոց թիւ 355:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

1.—Փուլը 2ՈՐԲԵՇՄԱՐԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:

2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար:

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:

4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի առ մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:

6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան, Կ. Պոլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 19:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳԻՐ Ս. Դ. ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Իրգա փաշա խան թիւ 3